

TOPLUMSAL CİNSİYET EŐİTLİĐİ

Dr.ÖĐr.Üyesi Özgür GÜLDÜ

Cinsiyet Kalıpyargılarının ve Cinsiyet Rollerinin Sonuçları-2

KAYNAK: Dökmen, Z. (2010). Toplumsal Cinsiyet - Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitapevi.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

- Kadınların iş yaşamındaki konumlarını tayin eden ana motif toplumsal cinsiyettir. Toplumsal cinsiyetten kaynaklı rol dağılımı nedeniyle kadınlar iş yaşamında arzu ettikleri konumlara gelememekte ya da zamanla bir erkeğe dönüşmektedirler.
- **Geleneksel Baskı ve İnançlar**
- Kadınların iş yaşamında arzu ettikleri konuma erişememelerinin en temel nedeni geleneksel baskı ve inançlardır. Erkekler toplumsal cinsiyet algısı nedeniyle kadınların eş ve anne olabileceğini düşünmekte ve bu nedenle iş yaşamını kendi oyun sahaları olarak görmektedir.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

• İş Yerlerindeki Ataerkil Kültür

- Kadınlar bir şekilde iş yaşamına dahil olsalar bile bu kez de, iş yerlerindeki ataerkil kültürle mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Örn, kadınların erkeklerden daha az ücret alması, sadece belirli işlerde söz sahibi olması (sekreterlik, muhasebe vb.), kriz dönemlerinde ilk olarak kadınların, üstelik evli kadınların işten çıkartılması vb.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

• **Toplumsal Cinsiyet Temelli İş Bölümü:**

- Toplumsal cinsiyet bir iş yerinde eşit yetenekli bireyler arasında; cinsiyet nedeniyle eşitsiz iş bölümü oluşmasına neden olmaktadır.
- Bu bağlamda, kadınların payına düşen toplumsal iş bölümüne uygun olarak yapılandırılmış dişil iş kategorileri oluşmakta, diğer bir deyişle kadınlardan, evdeki işlerinin uzantısı olan işlerle uğraşmaları istenmektedir.
- Ayrıca çocuk ve yaşlı bakımı, temizlik, hemşirelik, öğretmenlik gibi geliri daha az ancak çalışma saatleri esnek olan işler de toplumsal cinsiyet bağlamında kadının yükselmesinin önündeki temel engellerden biridir.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

• Mesleki Eğitimde Eşitsizlik

- Kadınların iş yaşamındaki konumlarını toplumsal cinsiyet temelinde belirleyen bir başka husus ise mesleki eğitimleridir. Çoğu zaman kadınlar, iş yaşamında ilerlemelerini sağlayacak mesleki eğitimlere erişmekten uzak kalmaktadır.
- Erkek yöneticilere göre kadınlar doğum ya da evlenme gibi nedenlerle işi bırakmakta, dolayısıyla onları şirketin geleceği olarak düşünmek akıllıca değildir. Bu da kadınların mesleki eğitim almasının önüne geçmekte ve zaten mevcut olan birçok dezavantaja, bir de mesleki eğitim alırken yaşadıkları engellemeler eklenmektedir.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

• Örgütsel Etmenlerden Kaynaklı Sorunlar

Kadınların iş yaşamında yaşadıkları örgütsel etmenlerden kaynaklı sorunlar, örgütlerin yapılarından kaynaklanmakta olup, genellikle kadın çalışanlarının örgüte kabulüne ya da ilerlemesine engel olan yapılar söz konusudur.

1. Cam Tavan Sendromu

- Cam tavan sendromu, 1970'li yıllarda ortaya çıkmış bir kavramdır. Kadınların örgütsel önyargılar ve kalıplar nedeniyle üst yönetim pozisyonuna ulaşmasını engelleyen görünmez ve yapay engellerdir

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

- Cam tavanın üç boyutu bulunmaktadır.
- 1. **Birinci boyut**, erkek yöneticilerin toplumsal cinsiyet nedeniyle kadınların önüne koyduğu setlerdir.
- 2. **İkinci boyut** olan kadın yöneticiler tarafından konulan engeller ise, her kadının kendi başarı hikayesini diğer kadınlara dayatmasıdır.
- 3. **Üçüncü boyut** olarak kişinin kendine koyduğu engeller ise, bir kadının iş yaşamında konumunu sorgulamadan toplumsal değerleri içselleştirmesinden ve kadının iş hayatında geri planda kalmasını meşrulaştıran argümanları benimsemesinden kaynaklanmaktadır.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

- **Kraliçe Arı Sendromu**

- Kadın yöneticilerin davranışlarının değişmesi ve erkek yöneticiler gibi davranmaya başlaması olarak tanımlanmaktadır.
- Bu sendrom kadın yöneticilerin birbirlerini çekememeleri üzerine kurulan bir eylemdir.
- Buna göre, bir kadın tepe yönetime çıkmayı başarırsa, bunun kendisinin ayrıcalığı olduğuna inanır ve diğer kadınlara karşı rekabetçi bir tutumla kötü davranır ve önlerinde çeşitli engeller oluşturur.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

- **Ay Işığı Sendromu**
- Çalışanların gelir yetersizliği, deneyim ve yeni beceriler kazanmak gibi amaçlarla kendi hesabına çalışması ay ışığı sendromu olarak tanımlanmaktadır.
- Özellikle üst yönetim pozisyonuna yaklaşmasına izin verilmeyen ya da sadece bazı alanlarda yoğunlaşabilen kadınlar, kişisel gelişimleri ve işle ilgili kariyerlerini, bağlı oldukları firma dışında imkânlara yönelerek aramaktadırlar.
- İşletmelerin bazıları bu tip durumdaki kadın çalışanları, işten atmakla tehdit etmekte ise de bu durumu engelleyememektedirler.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

- **Aile- Kariyer İlişkisinden Kaynaklı Sorunlar**
- Kadınlar istihdam edildikten sonra pozisyonları ve gelirleri her ne olursa olsun, medeni durumları ile işleri arasında bir çatışma gündeme gelmektedir.
- Daha önce de belirtildiği gibi, kadının kariyer nedeniyle iş yaşamına atılması geleneksel rolleri tartışılır hale getirmiş ve aile yapısında değişiklikler ortaya çıkartmıştır. Bu bağlamdaki değişikliklerin başında, çiftlerden ikisinin de mesleki gelişimlerini ön plana çıkarttığı "çift kariyerli aile" yaklaşımı gelmektedir.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

• Aile- Kariyer İlişkisinden Kaynaklı Sorunlar

- Ancak bu ailelerde yoğun çaba gerektiren işler nedeniyle eşlerin birbirlerine duygusal yakınlık göstermesinde azalma, birbirine yeterli vakit ayıramama, ev işlerinin yapılmaması, kadından işlerin beklenmesi, aileler ile ilişkiler, çocuk bakımı ve yetiştirilmesi ile ilgili sorunlar ortaya çıkabilmektedir.
- Bu sorunların en büyüklerinin başında da iş yaşamı ile aile yaşamı arasındaki rollerin çatışması gelmektedir - Çiftlerin kendi arasında kariyerden kaynaklı gizli bir rekabet olabilir.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

• İş ve Aile Yaşamı Çatışması

- Kadınların çalışma yaşamındaki konumları üzerinde en önemli belirleyici etmen iş-aile yaşamı çatışmasıdır. Son yıllarda kadın istihdamının artmasıyla birlikte, kadının aile içi ilişkileri olumsuz etkilenmeye başlamış ve iş-aile yaşamı arasında çatışmalar gündeme gelmiştir.
- Kadın evde eş ve annedir. Yani toplumsal cinsiyet temelli rol dağılımından ötürü, evin reisi erkek karşısında pozisyonu bellidir. Ancak aynı kadın, iş yerinde müdür ya da şef olabilmektedir.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KARŞILAŞTIKLARI TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ SORUNLAR

- **Zaman esaslı çatışma:** Çalışan kadın olmakla, evdeki rollerini sürdüren kadın olmak arasında günün neredeyse tam ortasından bölünmesi söz konusudur.
- **Gerginlik esaslı çatışma:** Bireylerin iş ya da ailede yaşadıkları gerilimleri diğer alanla yansıttığı çatışma türü olup, özellikle kadınlar ya iş yerinde yönetici ve arkadaşlarıyla yaşadıkları gerginlikleri aileye ya da eşleriyle yaşadıkları sorunları iş yerlerine taşımaktadırlar.
- **Davranış esaslı çatışma:** Bu çatışma türünde kadın çalışanın iş yerindeki rolü ile evdeki rolünün uyuşmaması en temel nedendir. Çünkü, iş yerinde yönetici olan bir kadın, evde erkek en temel kararları almaktaysa sorun yaşamaktadır.